

Referat Styringsgruppemøte i Normen

Til Styringsgruppen for Norm for informasjonssikkerhet i helse- og omsorgssektoren

Møtetidspunkt: **Tirsdag 16.09.25 10:00 – 16:00**

Sted: Helsedirektoratet – Vitaminveien 4 – Oslo

Til stede:

Amund Lundgaard, Kernel

André Meldal , NHN

Camilla Hansen Steinum , Den norske tannlegeforening

Christian Cato Bülow-Larsen , Fürst

Espen Ellingsen, Garmannslund, Helse Vest

Henrietta Richter Uitdenbogaardt , Helse Vest

Ida-Kristin Martinussen, Helse Nord

John Nedregård , Helse Møre og Romsdal

Jon Berge Holden , Helse Sør-Øst

Katrine Aam Svendsen, Digdir

Kristian Holstad, Ellingsen, FHI

Lars Erik Baugstø-Hartvigsen, Helse Vest

Marius Strabo Johansen, Norsk sykepleierforbund

Martine Løvvik, Apotekforeningen

Målfrid Frahm Jensen, WSO (We shall overcome)

Sverre Christensen Lerum, Norsk psykologforening

Torkjell Dahl, KiNS

Torstein Sakshaug, Den norske legeforening

Forfall:

Sak	Sakstittel / kommentar / forslag til vedtak
Kl. 10.00	Velkommen til møtet og presentasjonsrunde
16/25	Godkjenning av innkalling og dagsorden Forslag til vedtak: Styringsgruppen godkjenner innkalling og dagsorden

	<p>Vedtak:</p> <p>Godkjent, med følgende sak til 32/25 Eventuelt: Jon Berge Holden med statusoppdatering og presentasjon av personvernroller i Helse Sør-Øst RHF.</p>
17/25	<p>Godkjenning av referat fra møte 03.06.24</p> <p>Forslag til vedtak: Styringsgruppen godkjenner referatet</p> <p>Vedtak: Sjekk opp tidspunkt for når valgkomiteen ble valgt, referatet er ellers godkjent.</p>
18/25 Kl. 10:10	<p>Valg av leder og nestleder Valgkomiteens innstilling sendes i egen epost.</p> <p>Referat:</p> <p>Valgkomiteen orienterer om midlertidige medlemmer fra Helsedirektoratet på bakgrunn av medlemmer som fratrådte styringsgruppeverv i løpet av valgperioden.</p> <p>Orientering om forslag, alternativt forslag og bakgrunnsinformasjon om ny foreslått leder.</p> <p>Det vises til forslag til endring av mandat og valgperiodens varighet til 2 år.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Forslaget til endringer i mandat er enstemmig vedtatt.</p> <p>Innstilling til leder og nestleder er godkjent: Marius Stråbø Johansen godkjent som leder av styringsgruppen ut juni 2027. Ida Martinussen godkjent som nestleder for samme periode i tråd med valgkomiteens alternative innstilling</p>
20/25 Kl. 10:40	<p>Beslutningssak: Normen og veiledningsmateriell på engelsk.</p> <p>Referat:</p> <p>Normen versjon 6.1 er oversatt til engelsk. Styringsgruppen bes ta stilling til om kommende versjoner av Normen også skal oversettes til engelsk.</p> <p>Det per i dag ikke publisert veiledere eller faktaark på engelsk. Styringsgruppen bes vurdere om utvalgt veiledningsmateriell bør oversettes.</p>

	<p>Diskusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Både Normen og veiledningsmateriell bør oversettes, da mange leverandører kommuniserer utelukkende på engelsk. • Kan maskinell oversetting brukes på veiledningsmateriellet, men ikke hoveddokumentet? • Hvor mange nedlastinger har den engelske versjonen av Normen 6.1? <ul style="list-style-type: none"> ○ Her foreligger ingen presis statistisk oversikt vi kan basere oss på. • Hva mener leverandørene i rommet om behovet for oversettelse? <ul style="list-style-type: none"> ○ TekNorge representerer disse, men vi har ikke oversikt over behovet • Sekretariatet outsourcer oversettelsesarbeidet, men kvalitetssikrer produktet • Et viktig poeng er at faguttrykk foreligger oversatt, så representanter fra sektoren ikke behøver ta "Norwegian timeouts" (å oppklare hvordan faguttrykk best oversettes) i møter med engelskspråklige fagfeller. • Forslag om at aktører tar kontakt ved behov for oversettelse av enkeltstående veiledningsmateriell. • Veileder for medisinsk utstyr, veileder for fjernaksess og leverandørveilederen har vært etterspurt. Det samme gjelder databehandleravtale. <p>Vedtak:</p> <p>Det er full enighet om at hoveddokumentet Normen 7.0 blir oversatt til engelsk</p> <p>Sekretariatet kommer tilbake til styringsgruppa med forslag til hvilket veiledningsmateriell som bør oversettes og presenterer et kostnadsoverslag.</p> <p>.</p>
Kl. 11:00	Pause
21/25 Kl. 11:10	<p>Beslutningssak: Faktaark Integritet</p> <p>Forslag til vedtak:</p> <p>Styringsgruppen godkjenner at faktaarket omarbeides i tråd med forslaget, og at øvrig innhold flyttes til en veileder.</p> <p>Referat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forlaget støttes fullt ut, da tidligere faktaark var for voluminøst til å kunne kalles et faktaark.

	<ul style="list-style-type: none"> • Fokuset ligger mer på pasientsikkerhet enn integritet, dette må revideres. • Det må komme frem at det handler om <i>data</i>integritet, ergo må definisjonen bli tydeligere. • Behøver vi et faktaark integritet? Er det tilstrekkelig med en veileder? • Å omskrive faktaarket til en veileder fremholdes som en god idé. • Begrepet "dataintegritet" foreslås brukt for at det er snakk om mer og noe annet enn en utelukkende menneskelig egenskap, men hvordan opplysninger (data) behandles. <p>Vedtak:</p> <p>Styringsgruppen godkjenner at faktaarket omarbeides med særlig fokus på begrepsavklaring og i tråd med forslaget til en veileder.</p>
<p>22/25 Kl. 11:30</p>	<p>Beslutningssak: Forslag om etablering av faktaark om KI Ved Inger Anne Tøndel</p> <p>Forslag til vedtak:</p> <p>At faktaark utvikles</p> <p>Styringsgruppa gir innspill til mulige medlemmer i en referansegruppe</p> <p>Diskusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Godkjenning av modell og kilde er viktig, gjøre oppmerksom på hallusinerer og andre skjevheter. - Tilgangsstyring til kilde nok et viktig element - Mål om å støtte små- og mellomstore virksomheter. I den sammenheng: hvilke KI-området har man behov for fakta om? - KS er i gang med FOU om bruk av KI i kommunal helse- og omsorgstjeneste. Særlig utfordringer med hjemmetjenester viktig. KI bør bidra inn i en referansegruppe. - Mange psykologer arbeider i små virksomheter. Transkripsjonsverktøy er noe det er behov for mer veiledning om. Her er det på tidspunktet "fullstendig clondyke" og lite regulering. - Sykehusene på Vestlandet jobber også med tale-til-tekst, dette er noe klinikerne ønsker. - Røntgenleger og KI-verktøy for bildeteknologi må gjennomgå sertifisering. - Det de fleste KI-veiledere mangler er: hvilken type KI har du? Denne type innledning bør det være i alle veiledere.

- Begrepsavklaring må på plass. Prosessoversikt (hvor er du i prosessen?) med ansvarsfordeling må også inngå i veiledningsmateriell.
- Synliggjøre økt risiko gjennom KI, samt at grunnlinjen er å gi forsvarlig helsehjelp.
- I det øyeblikket KI-sammendragsverktøy av pasientjournal blir gjort tilgjengelig, kommer fastlegene til å ta det i bruk. Derfor må Normen veilede om dette, hva som er lov og forbudt.
- Apotekene støtter forslaget om å gi en generell innledning om hva KI er og hvilket KI som brukes.

Oppsummering:

Mest behov for transkripsjonsverktøy. Kan bli noe mer utfordrende for sekretariatet.

Vi forslø faktaark fordi vi tenkte:

- At vi kan skrive flere faktaark.
- Faktaark er mer kortfattet og rett på sak enn en veileder.

Kommentarer:

- Faktaark gir en noe kortere vei til mål.
- Det er ikke alltid kunstig intelligens er gunstig intelligens. Hygiene på hvilke data du mater inn i hvilken modell er en viktig forutsetning. Det samme gjelder ivaretagelsen av taushetsplikt.
- Bruk av journaldata og taushetsplikt er et vesentlig moment i dette arbeidet.
- Det er en sammenheng med veilednings- og godkjenningsordningen (KS).

Innspill til mulige medlemmer kan sendes på e-post senest 1. oktober.

Vedtak:

Det utvikles et faktaark om tale-til-tekst-KI.

Innspill til medlemmer i referansegruppe sendes på e-post til sekretariatet innen 1. oktober.

<p>23/25 Kl. 11:45</p>	<p>Beslutningssak: Sanering av faktaark 37 – Sikkerhetskrav og sikkerhetsdokumentasjon i IKT-prosjekter</p> <p>Faktaarket er utdatert og lite spesifikt rettet mot helsesektoren. Digdirs Prosjektveiviseren og KS Rammeverk for trygg digitalisering ivaretar de fleste av kravene som faktaarket omhandler.</p> <p>Sanerte veiledere og faktaark vil fortsatt være tilgjengelige på Normen.no, merket som utgått.</p> <p>Ingen diskusjon.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Styringsgruppa godkjenner at faktaark 37 saneres.</p>
<p>24/25 Kl. 12:15</p>	<p>Beslutningssak: Sanering av <i>Målgrupper i faktaark (faktaark 0)</i></p> <p>Faktaarket vurderes å ha liten eller ingen verdi, og foreslås sanert.</p> <p>Sanerte faktaark vil fortsatt være tilgjengelige på Normen.no, merket som <i>utgått</i></p> <p>Ingen diskusjon.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Styringsgruppa godkjenner at faktaark 0 saneres.</p>
<p>kl. 12:20</p>	<p>Lunsj</p>
<p>25/25 Kl. 13:00</p>	<p>Beslutningssak: Oppdatering av faktaark 55 – Trusselutsatte personer med adressesperre</p> <p>Det er avdekket flere feil i veilederen. Vedlagt følger brev fra Bufdir.</p> <p>Diskusjon:</p> <p>Juridisk feilinformasjon må rettes opp. Markere dokumentet som "under oppdatering" (vannmerke) og påpeke at faktafeil blir rettet opp. Dette er ett av de mest nedlastede faktaarkene. Et forslag er å lenke til et notat som inneholder informasjon om de identifiserte feilene.</p> <p>Her står sekretariatet fri til å gjøre redaksjonelle endringer med kontroll i Arbeidsutvalget.</p> <p>Forslag til vedtak:</p> <p>Sekretariatet rettet opp feilen, og publiserer ny versjon når den er klar.</p>

	<p>Vedtak:</p> <p>Oppdatering gjøres av sekretariatet, uten formell forhåndsgodkjenning av styringsgruppen. Direkte feil rettes av sekretariatet med kontroll i arbeidsutvalget.</p>
<p>26/25</p> <p>Kl. 13:10</p>	<p>Beslutnings sak: Utvikle veiledningsmaterieil for signering.</p> <p>EHDS stiller krav til sikker og standardisert signering av helseopplysninger, særlig ved deling på tvers av landegrenser. I dag er praksis i sektoren ulik, og det finnes ingen nasjonal veiledning for når avansert elektronisk signatur (AES) er tilstrekkelig og når kvalifisert elektronisk signatur (QES) er påkrevd.</p> <p>Diskusjon:</p> <p>Formålet er å komme EHDS-gjennomføringsrettsakter i forkjøpet, da det vil ta tid før det kommer annen offisiell veiledning på plass.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ligger dette utenfor vårt prioriterte innsatsområde? - Normen er sektorforankret og deler av sektoren melder om et behov for veiledning på dette området. - Er det foretatt en behovsavklaring med arkitekturansvarlige? <ul style="list-style-type: none"> o Helse Nord bekrefter at helseregionen signaliserer et klart behov - Det er viktig å undersøke og beskrive risikobildet <p>Innspill til arbeidsgruppe om Helse-ID i klinisk praksis:</p> <p>Det blir tungvint hvis vi ikke kan benytte Bypass-kort for å sende opplysninger til utlandet. Viktig å være klar over at ikke alle i sektoren bruker Helse-ID. Sektorens behov bør kartlegges.</p> <p>Med ressursituasjonen i sekretariatet kan vi tillate oss å bruke tid og ressurser på viktige tema for veiledning, slik dette er.</p> <p>Behovsanalyse bør finne sted.</p> <p>Sykmelding og avregning med HELFO forutsetter Helse-ID, det andre kan du bruke Bypass til(?)</p>

	<p>Forslag til vedtak:</p> <p>Det etableres en arbeidsgruppe som ser på behov og hva som kommer av krav gjennom EHDS.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Arbeidsgruppen skal sette i gang dette arbeidet, og vurdere hva som skal gjøres.</p>
<p>27/25 Kl. 13:30</p>	<p>Beslutningssak: Plan for koordinert videreutvikling av kapittel 5.9 Beredskap og tilhørende Faktaark for beredskap</p> <p>Basert på tilbakemeldinger på kapittel 5.9 Beredskap i Normen 7.0: Det er identifisert et behov for en forenkling og mer logisk sortering av teksten, med fokus på de overordnede beredskapsprinsippene. Mye av innholdet i nåværende kapittel 5.9 blir for detaljert og bør overføres til Faktaark for beredskap. Dette krever at det jobbes parallelt med videreutvikling av kapittelet for neste versjon av Normen og faktaarket slik at materialet både svarer ut tilbakemeldingene og henger sammen.</p> <p>Diskusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spørsmål: De store innspillene og erfaringene kommer gjennom den Nasjonale helseøvelsen i november, og øvelsen skal evalueres. Hvordan skal evalueringene derfra tas inn i arbeidet med kapittelet og faktaarket? - Sekretariatet er representert i arbeidet med Nasjonal helseøvelse <p>Forslag til vedtak:</p> <p>Godkjenner forslag om å omarbeide kap. 5.9 Beredskap og utarbeide et faktaark beredskap.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Godkjenner forslag om å omarbeide kap. 5.9 Beredskap og utarbeide et faktaark beredskap.</p>
<p>28/25 Kl. 14:00</p>	<p>Beslutningssak: Prioritering av aktiviteter på Handlingsplan</p>

	<p>Sekretariatet foreslår å gå over til en halvårlig prioritering av plan for veiledningsmateriell. Dette vil gi bedre forutsigbarhet, forenkle planleggingen basert på tilgjengelige ressurser og bidra til at vi i større grad møter sektorens behov.</p> <p>Diskusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sekretariatet arbeider i dag ikke i tråd med denne planen. - Tidsperspektivet er for langt, det er utfordrende å se klart og planlegge halvannet år fram i tid. - Foreslår revisjon på andre og siste møte hvert år. <p>Forslag til vedtak:</p> <p>Styringsgruppen godkjenner forslaget. Den reviderte planen legges frem til endelig godkjenning i styringsgruppens andre og siste møte.</p> <p>Vedtak:</p> <p>Styringsgruppen godkjenner forslaget. Den reviderte planen legges frem til endelig godkjenning i styringsgruppas andre og siste møte.</p>
kl. 14:10	Pause
<p>29/25 Kl. 14:30</p>	<p>Handlingsplan 2026</p> <p>Se vedlagt forslag til handlingsplan. Forslaget er basert på innspill fra sektoren og sekretariatet. Forslaget drøftes på dette møtet og styringsgruppen gir sine innspill til handlingsplanen. Endelig handlingsplan besluttet på styringsgruppemøtet i november/desember.</p> <p>Medlemmene i styringsgruppen bes forberede innspill til prosjekter og satsingsområder som de mener skal være med i handlingsplanen for 2026.</p> <p>Forslag til vedtak: Styringsgruppen godkjenner Handlingsplan 2026</p> <p>Diskusjon: Satse enda mer på å nå målgrupper man ellers ikke når gjennom webinarne. Tenke at de samme som presenterer på webinar også kan presentere på Normkonferansen.</p>
<p>29/25 Kl. 15:00</p>	<p>Orientering: Endringer i helselovgivningen (tilgjengeliggjøring av helsedata og krav til tekniske og organisatoriske sikkerhetstiltak) - Prop. 152 L (2024–2025)</p> <p>Regjeringen har lagt frem Prop. 152 L (2024–2025) med forslag til endringer i helselovgivningen. Endringene omfatter blant annet bestemmelser om tilgjengeliggjøring av helsedata, samt krav til tekniske og organisatoriske sikkerhetstiltak.</p>

	<p>Diskusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skal Normen eller andre aktører ta på seg oppgaven med å veilede om personellsikkerhet? - Hvordan skal Normen forholde seg til innside-problematikk? - Ordlyden er utvidet, men i praksis er det lite nytt. - Databehandlerne får hjemmel til å på eget initiativ kreve politiattest, dette er nytt og det er positivt. - Mer spesifikke krav til risikovurdering. - Hva er egentlig ment i forslag til ny § 22 i pasientjournalloven? Forarbeidet er noe tynt. - En mulighet til å invitere Sverre Engelschiøn, fagdirektør Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), til neste styringsgruppemøte for å orientere om lovarbeidet. - Forslaget blir godt mottatt. - Forespørsel blir sendt til Sverre Engelschiøn. - Dette handler også om å kartlegge hva som er verdifulle <i>assets</i> i sektoren.
<p>30/25 kl. 15:15</p>	<p>Beslutnings sak: Styringsgruppemøte 2025 og 2026 Forslag til datoer: Tirsdag 2.12.25 - 10:00 – 14:00 – digitalt Tirdag 27.01.26 – Onsdag 28.01.26 – Samling lunsj-lunsj, Oslo Tirsdag 05.05.26 – 12:00 – 15:30 – digitalt Tirsdag 08.09.26 – 10:00 – 15:00 – Fysisk Oslo Tirsdag 1.12.25 - 12:00 – 15:30 – digitalt</p> <p>Diskusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enten rene formiddags-, eller ettermiddagsmøter. Det gjør det enklere å planlegge arbeidsdagen og delta i møtene, særlig gjelder dette klinikerne. - Kritisk til gjennomgang av saker som ikke forutsetter diskusjon i møtet. - Ikke ta opp saker som forutsetter lengre drøftinger og faglig diskusjon på digitale møter, men behandle disse på fysiske møter. - Vi kan øke antallet kortere møter heller enn å ta lengre digitale møter. <p>Vedtak: Sekretariatet sender ut en revidert plan med oppdaterte møtetidspunkter basert på innspillene fra styringsgruppa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Styringsgruppen vedtar å legge styringsgruppemøter til ettermiddagstid kl. 12-15.30. - Kl. 12-15 som varighet for digitale møter. - Forslag til lunsj-til-lunsj-samling tas opp igjen til beslutning i neste møte.

<p>31/25 Kl. 15:30</p>	<p>Orientering – Prop. 154 L (2024-2025) Endring i bestemmelsene om taushetsplikt og tilgjengeliggjøring av pasientopplysninger</p> <p>Sekretariatet vil orientere om foreslåtte endringer i helsepersonelloven og pasientjournalloven, og hvordan dette vil påvirke Normen. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-154-l-20242025/id3109719/</p> <p>Diskusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Endringene fører til behov for oppdateringer i kapittelet om tilgangsstyring og logging, samt i vårt interne lovspeil. - Det dreier seg om mange mindre endringer og presiseringer av gjeldende rett - Begrepsbruk: Det kommer ikke tydelig frem av proposisjonen og begrepet tilgjengeliggjøring hva som er forskjellen mellom "å utlevere" og "å se på" opplysninger. Viktig å vite hva som menes her for krav til logging. - Nødvendighetsvurderingen ser ut til å bli flyttet fra sender til mottaker av opplysninger, hva blir konsekvensene av dette for personvernet til den registrerte? <ul style="list-style-type: none"> o Mottaker vil allerede ha "sett på", gjort oppslag i, opplysningene for å vurdere hvilke opplysninger som er nødvendige eller ikke. o Flere av høringsinstansene er kritiske til konsekvensene av økt tilgjengeliggjøring for pasientens personvern. o Den som etterspør opplysningene kan styre omfanget på hva de ber om. - De foreslåtte regelendringene gjelder både deling internt og mellom virksomheter. - Spørsmål: Hva har Prop. 154 L (2024-2025) å si for private helsevirksomheter? (Apotekene). - Dette kan diskuteres med Sverre Engelschiøn (HOD), som inviteres til neste møte.
<p>32/25 Kl. 15:50</p>	<p>Eventuelt</p> <p>Utfordringer knyttet tolkning av regelverk for bruk av tolk</p> <p>Helse Sør-Øst RHF har ansatt ett konsernfelles personvernombud og gjort økt antall årsverk som arbeider operativt, og ikke strategisk med personvern og informasjonssikkerhet.</p>
<p>16:00</p>	<p>Slutt</p>